

TÜRKİYE GIDA BANKACILIĞI DURUM RAPORU 2025

OCAK 2026

Temel İhtiyaç Derneği

Bir taraftan israfı önleyerek, gezegenin önemli sorunlarından birine çözüm olmaya çalışırken; diğer taraftan insanların temel ihtiyaçlarına adil ve eşit şekilde ulaşabilmesi için çalışmalar yürüten ve kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur.

Merkez:

Bade Sokak No:9 Etiler, Beşiktaş – İstanbul

Operasyon Merkezi:

Zümrütevler Mahallesi Koç Sokak No:14 Maltepe, İstanbul

temelihtiyacdernegi

tidersosyal

tidersosyal

tidersosyal

Temel İhtiyaç Derneği - TİDER

temelihtiyacdernegi

www.tider.org

info@tider.org

Saha Araştırma Ekibi:

Eren Can CİHAN

İsmail DEMİRCİ

Raportörler:

Esmanur TANLAK

Melike ÇORLAK

Grafik Tasarım:

Ülkü ÖZÇELİK

Yayın Tarihi: Ocak 2026

Giriş	1
Amaç Kapsam	2
Metodoloji ve Veri Kaynakları	3
Genel Profil: Türkiye Gıda Bankacılığı Ekosistemine Bakış	6
4.1. Ağın Kapsamı ve Araştırma Evreni	
4.2. Coğrafi Dağılım ve Bölgesel Temsiliyet	
4.3. Gıda Bankacılığı Modelleri Analizi	
4.4. Kurumsal Statü ve Yönetim Yapısı	
Fiziksel Altyapı ve Lojistik Kapasite	8
5.1. Mekansal Büyüklük ve Depolama Kapasitesi	
5.2. Soğuk Zincir Yönetimi ve Gıda Güvenliği Riski	
5.3. Lojistik ve Mobilite	
5.4. Dijital ve Teknolojik Altyapı	
İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Yapı	10
6.1. İstihdam Kapasitesi ve Kadro Yapısı	
6.2. Cinsiyet Dağılımı ve İş Bölümü	
6.3. Profesyonel Personel İhtiyacı ve Uzmanlaşma	
Operasyonel Kapasite ve Dijital Olgunluk	12
7.1. Dijital Ayak İzi ve Stratejik Veri Yönetimi	
Faydalanıcı Profili ve Sosyal Etki Analizi	14
8.1. Yoksulluğun Kadınlaşması	
8.2. Yeni Yoksulluk: Emeklilik	
8.3. Kapsayıcı ve Erişilebilir Bir Sistem Olarak Gıda Bankacılığı	
Finansal Sürdürülebilirlik ve Tedarik Zinciri	16
9.1. Finansal Kapasite ve Bütçe	
Sonuç ve Stratejik Öneriler	18
10.1. Temel Tespit: Ürün Tedariği	
10.2. Altyapı Yatırımı:	
10.3. Operasyonel Kapasite	
10.4. Veri Yönetimi ve Takibi	
10.5. Politika ve Mevzuat Önerileri	

1. Giriş

Sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda yoksullukla mücadele ve israfın önlenmesi, küresel ölçekte en kritik gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Bu bağlamda Temel İhtiyaç Derneği (TİDER); 2010 yılından bu yana Türkiye’de gıda bankacılığı modelinin kurumsallaşması, standartlarının belirlenmesi ve yaygınlaştırılması adına öncü bir rol üstlenmektedir. 2017 yılında, alanındaki en büyük küresel otorite olan **The Global FoodBanking Network (GFN)** tarafından Türkiye’deki ilk ve tek temsilci olarak akredite edilen TİDER; uluslararası bilgi birikimini yerel dinamiklerle harmanlayarak "gıda bankacılığı" ekosistemini güçlendirmektedir. TİDER, bugün Türkiye’nin yedi bölgesine yayılan Gıda Bankacılığı Ağı aracılığıyla **40 ilde 84 temas noktasında** faaliyetlerini sürdürmekte ve etki alanını her geçen gün genişletmektedir.

Gıda bankacılığı; en yalın tanımıyla toplumdaki atıl kaynakların, sistematik ve onur koruyucu bir prensiple ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasını sağlayan bir dayanışma modelidir. Ancak günümüz literatüründe bu yapı, sadece bir yardım faaliyeti olmanın ötesinde; **döngüsel ekonomi** ilkelerini benimseyen, **sosyal fayda** odaklı ve çok paydaşlı bir "sosyal koruma mekanizması" olarak tanımlanmaktadır. Bu yapılar; bağışlanan, üretim fazlası olan veya ticari niteliğini yitirmesine rağmen tüketilebilir durumdaki gıda, hijyen, tekstil ve yakacak ürünlerini ekonomiye geri kazandırarak, kâr amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşları aracılığıyla dezavantajlı gruplarla buluşturur.

Kamu, özel sektör ve sivil toplumun kesişim noktasında yer alan gıda bankacılığı modeli; bir yandan gıda israfını kaynağında önleyerek çevresel sürdürülebilirliğe katkı sunmakta, diğer yandan yoksulluğun etkilerini hafifleterek toplumsal dayanıklılığı artırmaktadır.

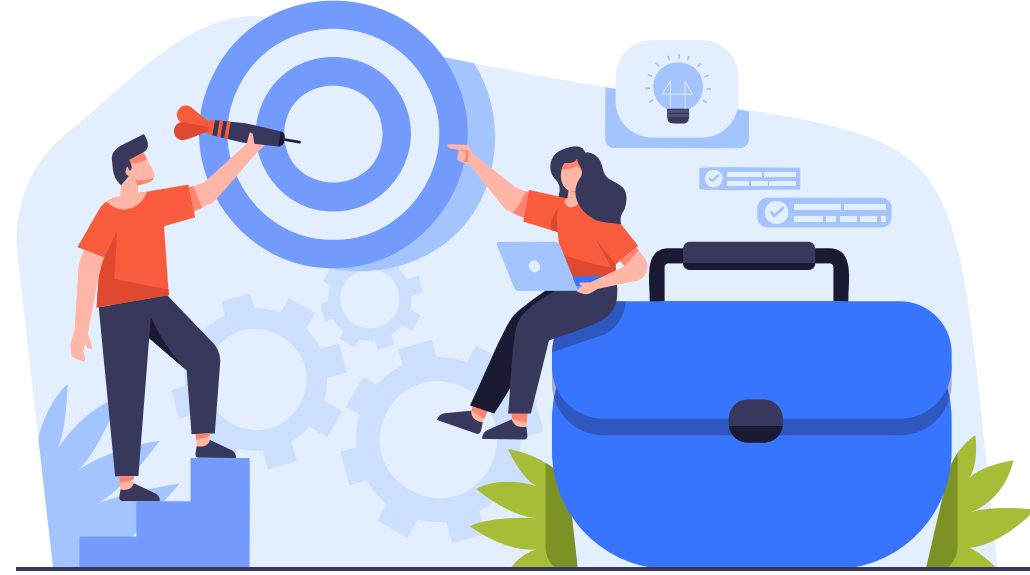
"2025 Gıda Bankacılığı Durum Raporu"; TİDER Gıda Bankacılığı Ağı'nın mevcut kapasitesini, operasyonel yetkinliklerini ve gelişim alanlarını, sahadan elde edilen güncel veriler ışığında analiz etmek amacıyla hazırlanmıştır. Rapor, Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesini kapsayan **15 ilde gerçekleştirilen saha ziyaretleri ve 26 gıda bankası ile yapılan derinlemesine görüşmelerden** elde edilen bulgulara dayanmaktadır. Çalışma, Türkiye’deki gıda bankacılığı ekosisteminin 2025 yılı itibarıyla fotoğrafını çekmeyi, sahadaki ihtiyaçları veri temelli olarak görünür kılmayı ve politika yapımcılar ile paydaşlara yönelik stratejik yol haritaları sunmayı hedeflemektedir.

2. Amaç ve Kapsam

Raporun temel amacı; TİDER Gıda Bankacılığı Ağı bünyesinde faaliyet gösteren yapıların operasyonel yetkinliklerini, fiziksel altyapı standartlarını ve finansal sürdürülebilirlik dinamiklerini 2025 yılı perspektifinden bütüncül bir yaklaşımla analiz etmektir. Çalışma, sadece mevcut durumun bir envanterini çıkarmayı değil; aynı zamanda sahadaki kısıtlı hareket alanlarını, bölgesel eşitsizlikleri ve çözüm bekleyen yapısal sorunları veri temelli olarak görünür kılmayı hedeflemektedir.

TİDER'in Gıda Bankacılığı Ağı'nda yer alan gıda bankalarına gerçekleştirilen ziyaretler sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgular üzerinden Türkiye'deki gıda bankacılığının 2025 yılı güncel durumunu ortaya koymaktır.

Elde edilen bulgular ışığında; hem TİDER ağının verimliliğini artırmaya yönelik stratejik görüşler sunulması hem de "israfsız bir gelecek ve yoksullukla etkin mücadele" vizyonu doğrultusunda politika yapıcılara, yerel yönetimlere ve özel sektöre yönelik uygulanabilir çözüm önerileri geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın kapsamı, Türkiye'nin sosyo-ekonomik ve coğrafi çeşitliliğini temsil eden 7 ana bölgeden 15 ili ve bu illerdeki 26 gıda bankasını içine alacak şekilde yapılandırılmıştır. 2025 yılı saha çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen ziyaretler ve derinlemesine görüşmeler, gıda bankacılığı ekosistemini beş temel ekseninde incelemiştir:

- 1. Fiziksel Kapasite ve Altyapı:** Depolama alanları, soğuk zincir yetkinlikleri ve lojistik araç filosu analizi.
- 2. Operasyonel Yetkinlik:** Stok yönetimi, dijitalleşme düzeyi, izlenebilirlik ve atık yönetimi süreçleri.
- 3. İnsan Kaynağı ve Yönetim:** Profesyonel istihdam, gönüllü yönetimi ve kurumsal hafıza.
- 4. Finansal ve Kaynak Sürdürülebilirliği:** Bütçe yapıları, bağış/satın alma dengesi ve tedarik zinciri çeşitliliği.
- 5. Etki ve Yararlanıcı Profili:** Erişilen hane sayısı, demografik dağılım ve kırılgan grupların analizi.

Rapor, bu beş eksenlerden elde edilen verileri bölgesel bağlam ve yerel dinamikler dikkate alarak analiz etmektedir. Ayrıca çalışma kapsamında, standart operasyonların ötesine geçerek kendi bölgesinde fark yaratan "İyi Uygulama Örnekleri" (Best Practices) ve yenilikçi modeller de incelenmiş; bu modellerin yaygınlaştırılabilirliği üzerine değerlendirmelere yer verilmiştir.

3. Metodoloji ve Veri Kaynakları

Araştırma Tasarımı Bu çalışma, gıda bankacılığı ekosisteminin çok boyutlu yapısını kavrayabilmek adına nitel ve nicel veri toplama tekniklerinin bir arada kullanıldığı "**Karma Yöntem**" (Mixed-Method) araştırma desenine dayanmaktadır. Raporun veri seti; **Ocak 2025 – Ekim 2025** tarihleri arasında gerçekleştirilen kapsamlı saha ziyaretleri, yerinde gözlemler ve paydaş görüşmeleri sonucunda oluşturulmuştur.

Örneklem ve Kapsam Araştırmanın evrenini TİDER Gıda Bankacılığı Ağı oluşturmakta olup; örneklem seçiminde bölgesel çeşitlilik ve operasyonel model farklılıkları gözetilmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin sosyo-ekonomik dinamiklerini temsil eden **15 ilde aktif faaliyet gösteren 26 gıda bankası** bizzat ziyaret edilmiştir. Ziyaret edilen kurumların tipolojisi incelendiğinde; örneklemin **%46'sının Market, %46'sının Depo ve %8'inin ise Aşevi ve diğer modeller** statüsünde faaliyet gösterdiği görülmektedir. (Bu kurumların detaylı listesi Ek-1'de sunulmuştur).

Veri Toplama Araçları Saha çalışmalarında verilerin tutarlılığını sağlamak amacıyla iki temel araç kullanılmıştır:

- 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşmeler*:** Kurum yetkilileri ile yapılan derinlemesine görüşmelerde; operasyonel zorluklar, finansal sürdürülebilirlik ve insan kaynağı yönetimi gibi konularda görüşler toplanmıştır.
- 2. Saha Gözlem Formları**:** Gıda bankalarının fiziksel kapasiteleri, stok yönetim sistemleri ve lojistik altyapıları (araç, soğuk hava deposu vb.) standartlaştırılmış formlar aracılığıyla kayıt altına alınmış ve nicel veriye dönüştürülmüştür.

Veri Analizi Elde edilen ham veriler, **betimsel ve tematik analiz** yöntemleri kullanılarak işlenmiştir. Saha gözlem formlarından elde edilen sayısal veriler (nicel), mevcut kapasiteyi ortaya koymak için istatistiksel olarak analiz edilirken; görüşme notları (nitel), sahadaki "kök nedenleri" ve "çözüm önerilerini" belirlemek üzere tematik başlıklar altında kategorize edilmiştir.

*EK 1: TİDER Gıda Bankaları Ağı Listesi

**EK 2: Ziyaret edilen gıda bankaları listesi

Harita 1: TİDER Gıda Bankacılığı Ağı Haritası

4. Genel Profil: Türkiye Gıda Bankacılığı Ekosistemine Bakış

Gıda bankacılığı; en temel tanımıyla bağışlanan gıda, giysi, temizlik ve hijyen ürünlerinin tedarik zinciri yönetimi prensipleriyle toplanması, tasnif edilmesi, depolanması ve ihtiyaç sahiplerine sistematik bir şekilde dağıtılması sürecidir. Ancak 2025 yılı perspektifinden bakıldığında bu yapı; firmaların atıl ürünlerini "bankaya yatırdığı", ihtiyaç sahiplerinin ise "bankadan çektiği" basit bir lojistik operasyonun ötesinde; sosyal koruma kalkını işlevi gören çok katmanlı bir sivil örgütlenmeye dönüştürmüş ve sosyal destek mekanizması yaratmıştır.

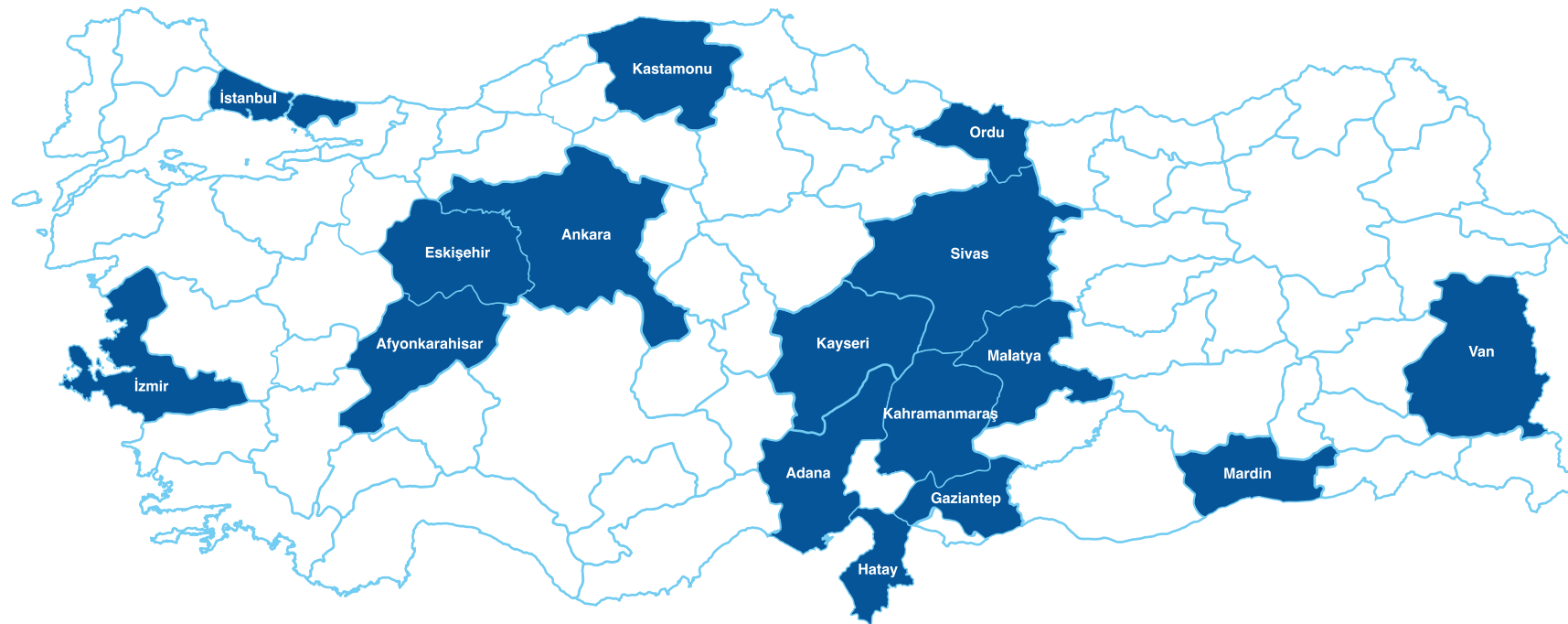
4.1 Ağın Kapsamı ve Araştırma Evreni

Temel İhtiyaç Derneği (TİDER) Gıda Bankacılığı Ağı, güncel veriler ışığında Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesine yayılan **40 ilde, toplam 83 gıda bankası** ile faaliyet göstermektedir. Bu geniş ağ, Türkiye'deki gıda bankacılığı ekosisteminin ana omurgasını oluşturmaktadır.

"2025 Gıda Bankacılığı Durum Raporu" kapsamında; **bütçe, zaman ve lojistik kaynakların etkin kullanımı gözetilerek** "Amaçlı Örneklem" (Purposive Sampling) metodu uygulanmıştır. Bu doğrultuda, ağın genelini TİDER Gıda Bankacılığı ağına yer alan ve temsil gücü yüksek olan **15 il ve 26 gıda bankası** çalışma evreni olarak seçilmiştir. Seçilen örneklem, Türkiye'deki gıda bankacılığı pratiklerine dair bütüncül ve güvenilir bir durum panoraması sunacak niteliktedir.

4.2. Coğrafi Dağılım ve Bölgesel Temsiliyet

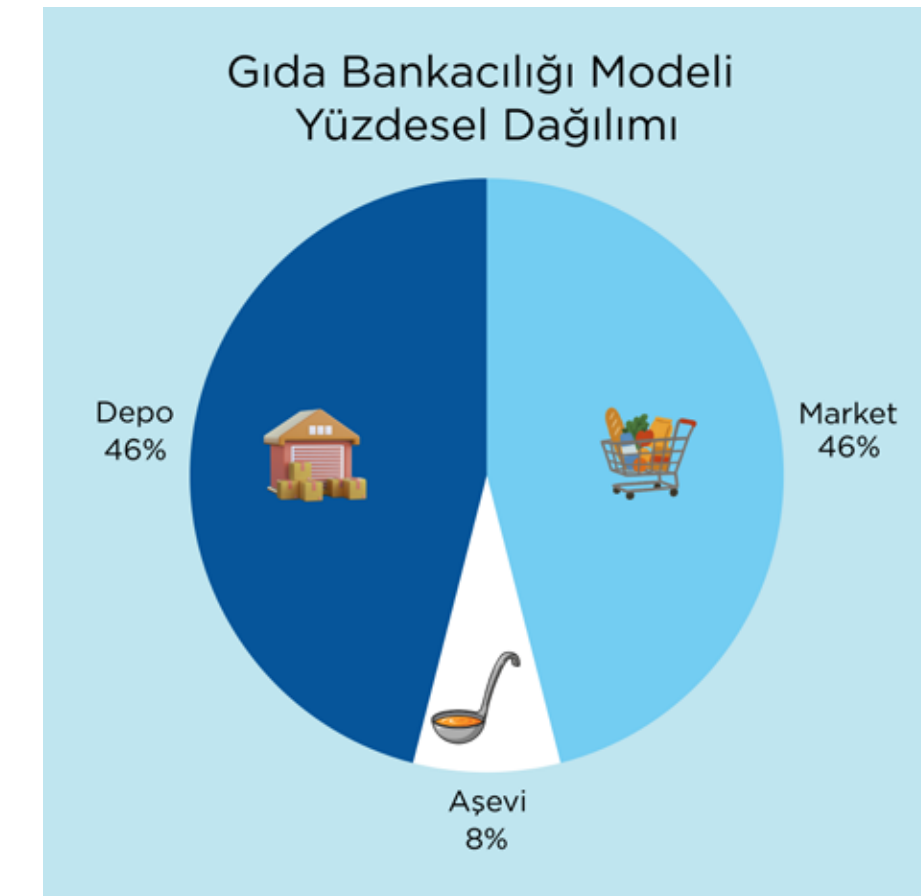
Saha çalışması gerçekleştirilen lokasyonlar, Türkiye'nin sosyo-ekonomik çeşitliliğini ve özellikle 6 Şubat depremleri sonrası değişen ihtiyaç haritasını kapsayacak şekilde belirlenmiştir. Ziyaret edilen iller aşağıdaki gibidir.

Bu dağılım; metropollerden (İstanbul, Ankara, İzmir) sanayi kentlerine, deprem bölgesinden (Hatay, Kahramanmaraş, Malatya) Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun lojistik merkezlerine (Van, Mardin, Gaziantep) uzanan geniş bir spektrumu kapsamaktadır.

4.3. Gıda Bankacılığı Modelleri Analizi

- Saha verileri incelendiğinde, Türkiye'deki gıda bankacılığı ekosisteminin tek tip bir modelden oluşmadığı, yerel ihtiyaçlara ve kapasitelere göre şekillenen hibrit yapılardan meydana geldiği görülmektedir. Ziyaret edilen 26 kurumun işletme modellerine göre dağılımı şu şekildedir:
- **Sosyal Market Modeli:** Yararlanıcıların kendi ihtiyaçlarını seçerek alabildiği, insani yardım standartlarına uygun ve "puan/limit" usulüyle çalışan yapılar
- **Depo Modeli:** Genellikle koli bazlı dağıtım yapan, geniş depolama alanlarına sahip ve sevkiyat odaklı yapılar
- **Aşevleri:** Sıcak yemek üretimi ile gıda bankacılığı faaliyetlerini bir arada yürüten veya dönüşüm aşamasındaki yapılar

"Bazı gıda bankaları bu formlardan ikisini veya üçünü birlikte yürütebilir."

4.4. Kurumsal Statü ve Yönetim Yapısı

- Ekosistemin bir diğer önemli boyutu ise kurumların hukuki statüleridir. Örneklem grubunda yer alan gıda bankaları iki ana yönetim çatısı altında toplanmaktadır:
- **Yerel Yönetim İştirakleri:** Belediyeler tarafından kurulan ve yönetilen, genellikle kamu bütçesi ile finanse edilen yapılar
- **2. Sivil Toplum Kuruluşları (STK):** Dernek veya vakıf statüsünde olup, ana kaynağını bağışların oluşturduğu yapılar
- Kurumsal statü ve yönetim yapısı, gıda bankalarının finansal sürdürülebilirlik analizinde; STK'lara has 'Bağış Ekonomisi' ve yerel yönetimlere has 'Bütçe Ekonomisi' arasındaki makasın anlaşılması için kritik öneme sahiptir.

5. Fiziksel Altyapı ve Lojistik Kapasite

Gıda bankacılığında operasyonel başarının temel belirleyicisi; bağışlanan ürünlerin kalitesini koruyarak kabul edilmesi, uygun koşullarda depolanması ve ihtiyaç sahibine en hızlı şekilde ulaştırılmasıdır. Bu süreç, sağlam bir fiziksel altyapı ve entegre bir lojistik yönetimini zorunlu kılmaktadır.

Saha araştırmalarından elde edilen veriler, TİDER gıda bankacılığı ağındaki gıda bankalarının fiziksel kapasitelerini, soğuk zincir yetkinliklerini ve dijital alt yapılarını dört ana eksenle ortaya koymaktadır.

5.1 Mekansal Büyüklük ve Depolama Kapasitesi

Araştırma kapsamındaki gıda bankalarının mekansal verileri incelendiğinde, kurumların ortalama toplam alan büyüklüğü **550 m²** olduğu görülmektedir. Bu ortalama operasyonel süreçler için yeterli bir hacme işaret etse de, kurumlar arasında ciddi ölçek farkları bulunmaktadır.

Örneğin, Hatay Büyükşehir Belediyesi gibi bazı merkezler **3.000 m²** gibi büyük ölçekli bir lojistik üs kapasitesine sahipken, Çukurova Belediyesi Gıda Bankası gibi yerel birimler **100 m²** alanda hizmet vermektedir. Bu mekan ölçeğindeki değişkenlik hizmet kapasitesi ile doğrudan ilintili olmaktan ziyade, bankanın bulunduğu bölgenin nüfus ve ihtiyaç sahipliği ile bağdaştırılabilir. Ayrıca bu durum, Türkiye'deki gıda bankacılığı mevzuatında standart ve kriterlere dair bağlayıcı bir düzenlemenin bulunmadığının somut bir göstergesidir.

Depolama stratejileri açısından bakıldığında; gıda bankalarının %77'sinin market haricinde, stok yönetimi için ayrılmış müstakil bir deposu bulunmaktadır. Depo sahipliği oranının yüksekliği (%77), gıda bankalarının anlık dağıtımdan ziyade "**stoklu çalışma**" kapasitesine sahip olduğunu ve afet gibi kriz anlarında lojistik hub olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Ortalama depo büyüklüğü **472 m²**.

5.2 Soğuk Zincir Yönetimi ve Gıda Güvenliği Riski

Gıda bankacılığında ağırlıklı olarak bakliyat ürünleri eşlik etse de taze gıda bağışlarının kabul edilmesi için kritik eşik olan "soğuk zincir" altyapısında darboğazlar tespit edilmiştir.

- **Soğuk Hava Deposu:** Gıda bankalarının sadece **%42'sinde** aktif soğuk hava deposu bulunmaktadır. Soğuk hava deposu olmayan kurumların **%46'sı**, ihtiyaç halinde bu kapasiteyi dış kaynaklardan (belediye tesisleri vb.) temin edebileceğini belirtse de, yerinde depolama eksikliği operasyonel hızı düşürmektedir.
- **Mobil Soğuk Zincir (Frigolu Araçlar):** Lojistik problemi bulunmayan gıda bankalarının araçları incelendiğinde, araçların **%60'ının frigosuz** (soğutucusuz), **%40'ının frigolu** (soğutuculu) olduğu tespit edilmiştir.

Lojistik araçlarındaki frigo eksikliği sadece bir lojistik sorun değil, doğrudan "**ürün tedarik engeli**" olarak görülmektedir. Gıda bankası yöneticileri bu sorunu; bağışçı firmaların kalite güvence departmanları ya da gıda mühendislerinin soğuk zincir kırılması riski taşıyan sevkiyatlarda, kurumun frigolu aracı yoksa bağış çıkışına onay verilmediği olarak dile getirmektedir. Bu durumun, taze gıda bağış potansiyelinin **%60** oranının kaybedilmesine neden olduğu analiz edilmiştir.

*"Frigolu araç yetersizliğinden kaynaklanan
taze gıda bağış kayıpları %60!"*

5.3. Lojistik ve Mobilité

Gıda bankalarının **%58'i** kendine ait veya kuruma tahsis edilmiş en az bir lojistik araca sahiptir. Araç sahibi olan kurumların **%42'si**, lojistik süreçlerde belediyenin diğer birimlerindeki araçlarına veya dönemsel desteklere bağımlıdır. Kendine ait aracı olmayan kurumlar, bağış teklifi geldiğinde nakliye aracını ayarlayana kadar geçen sürede bağış kaçırma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle SKT'si yaklaşmış ve belirli gün içerisinde tüketilmesi gereken taze gıda bağışlarında lojistik süreç daha büyük önem arz etmektedir. Taze gıda bağışını alan kurum aşevi değilse (yani ürünü hemen pişirip servis etmeyecekse) ürünü aynı gün içinde hanelere dağıtması lojistik olarak mümkün olmamaktadır. Bu durum da bağışın alınamamasına ya da alınsa dahi lojistik sürecin organizasyonu için geçen sürede raf ömrünü tamamlayarak israf olmasına yol açabilmektedir.

5.4. Dijital ve Teknolojik Altyapı

Gıda bankacılığı, sosyal hizmet sisteminde insani yardımın şeffaf, adil ve insan onuruna yakışır bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için dijitalleşmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak sahadaki gerçeklik, veri temelli gıda bankacılığında teknolojik altyapının henüz istenilen olgunlukta olmadığını göstermektedir.

Gıda bankalarının sadece %35'i stok takibi, faydalanıcı kaydı ve raporlama için profesyonel bir yazılım sistemi kullanmaktadır. (Logo, ERP kasa sistemleri vb.) Geri kalan %65'lik kesim excell tabloları, defter kayıtları veya manuel fiş/fatura takibi yaparak süreci yönetmektedir.

Eskişehir Odunpazarı Belediyesi **Odunpazarı Halk Market**, belediyenin geliştirdiği özel yazılım ve barkod sistemi sayesinde ürün bazlı izlenebilirlik sağlamaktadır. Bu sistem, hangi vatandaşın hangi ürünü ne sıklıkla aldığını raporlayarak, adil dağıtım ve veri temelli ihtiyaç analizine olanak tanımaktadır. Ayrıca **Sivas Hayat Ağacı Derneği**'nin geliştirdiği mobil uygulama sayesinde; yararlanıcı kişi pazar yerlerindeki alışverişlerinde, kendisine tanımlanmış bakiye üzerinden alışveriş yapabilmektedir. Odunpazarı'nın ve Hayat Ağacı'nın geliştirdiği bu modeller, dijitalleşmenin operasyonel verimliliğe etkisi açısından Türkiye'deki **iyi uygulama örnekleri** arasında gösterilebilir.

Özetle, mevcut tablo Türkiye'deki gıda bankalarının '**Kuru Gıda Depolama**' konusunda yüksek bir kapasiteye (Ortalama 472 m²'ye depo) sahip olduğunu, ancak '**Taze Gıda Yönetimi**' konusunda altyapısal eksiklikler (Yetersiz frigolu araç ve soğuk dolabı) yaşadığını göstermektedir. Dijitalleşme oranının %35 seviyesinde kalması ise izlenebilirlik, şeffaflık ve kaynak yönetimi adına geliştirilmesi gereken öncelikli alandır.

6. İnsan Kaynağı ve Organizasyonel Yapı

Gıda bankacılığı operasyonlarının sürdürülebilirliği, sadece fiziksel altyapıya veya finansal kaynağa değil; aynı zamanda bu kaynakları yönetecek yetkin insan kaynağına bağlıdır. Lojistikten gıda güvenliğine, sosyal incelemeden kaynak geliştirmeye kadar disiplinlerarası bir uzmanlık gerektiren bu alanda, saha verileri "Profesyonel İstihdam" ve "Gönüllü Desteği" dengesinin kurum türüne göre ciddi farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır.

6.1. İstihdam Kapasitesi ve Kadro Yapısı

TİDER ağına üye gıda bankalarındaki insan kaynağı verileri incelendiğinde, kurum başına düşen **ortalama çalışan sayısının 8-9 kişi** olduğu görülmektedir. Ancak bu ortalama, kurumların yasal statülerine göre keskin bir dağılım göstermektedir:

- **Belediye İştirakleri:** Düzenli maaş bütçesine sahip yerel yönetimlerde, operasyonel kadrolar daha geniştir (Örn: Gaziantep BŞB'de 28 personel).
- **STK ve Dernekler:** Bütçe kısıtları nedeniyle STK temelli gıda bankaları, genellikle 1-3 kişilik çekirdek bir kadro ve onlara destek veren gönüllü ağılarıyla hizmet vermektedir. (Örn: Yarım Elma Derneği 3 personel + 3 gönüllü, Kastamonu Derneği 1 yönetici + gönüllüler.)

STK statüsündeki gıda bankalarında gözlemlenen az personelli yapı, "kurumsal hafıza" ve "operasyonel süreklilik" açısından risk barındırmaktadır. Maaşlı personel eksikliği, dernek yöneticilerinin (genellikle başkanların) operasyonun her aşamasında (şoförlükten bürokrasiye) bizzat yer almasını zorunlu kılmaktadır.

6.2. Cinsiyet Dağılımı ve İş Bölümü

Gıda bankalarındaki çalışan profili cinsiyet dağılımı açısından incelendiğinde, genel toplamda %50 Kadın - %50 Erkek dengesine yakın bir tablo çizdiği görülmektedir. Ancak bu denge, "dikey" bir eşitlikten ziyade, yapılan işin niteliğine göre şekillenen "yatay iş bölümü" karakteri taşımaktadır:

- **Depo ve Lojistik:** Fiziksel güç gerektiren yükleme, boşaltma ve sevkiyat süreçlerinde erkek personel istihdamı %80-90 oranında baskındır.
- **Sosyal Market ve Aşevi:** Yararlanıcılarla birebir iletişimi gerektiren market kasası, sosyal inceleme görüşmeleri ve aşevi operasyonlarında kadın çalışanların ve gönüllülerin oranı belirgin şekilde yüksektir.

Bu veri, gıda bankacılığının sadece bir "**lojistik**" işi değil, aynı zamanda bir "**bakım ve sosyal hizmet**" işi olduğunu; **kadın istihdamının** bu "**sosyal temas**" noktalarında yoğunlaştığını göstermektedir.

6.3. Profesyonel Personel İhtiyacı ve Uzmanlaşma

2025 vizyonu kapsamında gıda bankacılığının en büyük insan kaynağı ihtiyacı; "beden işçisi"nden ziyade "teknik uzman" istihdamıdır.

Gıda Mühendisi Eksikliği: Gıda bankalarının büyük çoğunluğunda gıda mühendisi bulunmamaktadır. Ancak **Gaziantep Büyükşehir Belediyesi** örneği, bu alanda bir "**İyi Uygulama**" olarak öne çıkmaktadır. Kurum bünyesinde istihdam edilen Gıda Mühendisi, bağışlanan ürünlerin halk sağlığına uygunluğunu denetlemekte ve olası riskleri minimize etmektedir. Bağışçı firmalar nezdinde güven oluşturma için en hızlı yolu, muhataplarının bir "Gıda Mühendisi" olmasıdır. Bu teknik personel eksikliği büyük ölçekli bir sorun yaratmasa da sahada paydaşların güven ilişkilerine hizmet etmektedir.

Sosyal Çalışmacı İhtiyacı: Başvuru sahiplerinin ihtiyaç durumunu yerinde tespit etmek için sosyal inceleme ekiplerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için genellikle yerel yönetimlerin sosyal hizmetler birimi ya da kaymakamlıkların SOYBİS sistemleri emek vermektedir. Gaziantep örneğinde, sosyal inceleme ekiplerindeki personel yetersizliğinin, adil dağıtım sürecini yavaşlatan bir darboğaz olduğu belirtilmiştir.

Gıda bankacılığı sisteminde gönüllülük sistemin can damarıdır. Ancak saha gerçekliği gönüllü yönetiminde sürdürülebilirliğin kritik riskine işaret etmektedir. Gençlik katılımı diğer tematik alanlara göre daha düşük iken yetişkin ya da yaşlı gönüllülüğü daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Operasyonel destek için kıymetli olsa da, gıda güvenliği ve veri yönetimi gibi teknik konularda profesyonel kadroların yerini elbette tutamamaktadır.

Özetle, Türkiye'de gıda bankacılığı ekosisteminin insan kaynağı açısından bir yol ayrımında denilebilir. Yerel yönetimler kurumsal ve kalabalık kadrolara sahipken, STK'lar fedakar ancak yaşlanan bir gönüllü nüfusuna dayanmaktadır. Gıda bankacılığı sisteminin sistematik bir çerçevede devam etmesi için insan kaynağının alanında uzman lojistik ve tedarik yöneticileri, sosyal çalışmacı ve gıda uzmanlarının sisteme entegre edilmesi elzemdir.

7. Operasyonel Kapasite ve Dijital Olgunluk

Gıda bankacılığında bağışların adil dağıtımı ve bağışçılara yönelik güvenin inşası izlenebilir bir operasyonel yönetim sistemi ile mümkündür. 2025 saha verileri, Türkiye'deki gıda bankalarının atık yönetimi konusunda belirli bir standardı yakaladığını, ancak stok takibi ve veri yönetimi gibi 'izlenebilirlik' faaliyetlerinin teknolojik yetersizlik içinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Gıda bankacılığı sisteminde 'izlenebilirlik' bağışlanan ürünün bağışçıdan çıkışı, depoya girişi ve son tüketiciyle buluşana kadar geçen sürenin dijital ayak izinin takibidir. Bu süreç sadece lojistik bir kayıt değil, aynı zamanda aşağıdaki veri setlerinin yönetimini de kapsamaktadır;

- Bağışlanan ürün çeşitliliği ve miktarı
- Bağışlanan ürünlerin bölgesel dağılımı (hangi il/ilçeye ne kadar ürün gittiği)
- Ulaşılan tekil hane ve faydalancı aile popülasyonu

- 7.1. Dijital Ayak İzi ve Stratejik Veri Yönetimi

- İzleme faaliyetlerinin sistematik bir şekilde yapılması hem bağışçı dinamiklerinin ölçülmesine hem de faydalancı ekosisteminin genel çerçevesinin çizilmesine katkı sunmaktadır. Bu çerçevelerin çizilmesi tüketim alışkanlıklarının, bölgesel ihtiyaçların ve ihtiyaçların değişkenliklerinin belirlenmesinde de önemli rol oynar. İhtiyaçların ana çerçevesinin biliniyor olması, hangi tip bağışçılarla daha yakın temas halinde olunacağını da belirler. Dolayısıyla izlenebilirlik sistemi sadece veri depolamadan ibaret değildir. Verilerin işlenmesi ve analiz edilmesi gıda bankasının bulunduğu bölgenin demografik fotoğrafını çekmeyi de kolaylaştırır.
- Bu teknolojik yetersizlik, makro düzeyde veri analizini kısıtlamaktadır. Saha çalışmasında gıda bankalarına "Aylık dağıtılan ürün tonajı" sorulduğunda, kurumların sadece **%23'ünden** sağlıklı ve teyit edilebilir veri alınabilmektedir. Dijital kaydın olmadığı yerde, dağıtılan yardımın büyüklüğü ve etkisi "tahmini" rakamlara dayanmakta, bu da sektörün **toplam etki analizinin** yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Gıda bankaları aylık ortalama ürün dağıtım hacmi yaklaşık
44 TON!

Sistemlerin izlenebilirliğini sağlayan gıda bankalarında iyi uygulama örneklerine Odunpazarı Belediye verilebilir. Her ürüne özel barkodlama sistemi sayesinde, hangi vatandaşın hangi kalemden (örneğin bebek bezi veya yağ) ne sıklıkla aldığı sistem üzerinden anlık olarak izlenmektedir. Bu veri madenciliği, mükerrer yardımları önlediği gibi, ailenin gerçek ihtiyaç haritasını da çıkarmaktadır.

*Gıda bankalarının **%85'i** stok yönetimi yapıyor.*

Atık yönetimi genellikle bağlı bulunan belediyenin temizlik işleri müdürlüğü veya lisanslı geri dönüşüm firmaları aracılığıyla yapılmaktadır.

Hayat Ağacı, ambalaj atıklarını geri dönüşüme gönderilerek elde edilen gelir ile gıda bankasına kaynak olarak geri kazandırılmaktadır. Bu pratik, gıda bankalarının sadece bir yardım kuruluşu değil, aynı zamanda "**Döngüsel Ekonomi**"nin aktif bir aktörü olduğunu kanıtlamaktadır. Bir iyi uygulama örneği olarak Sivas Hayat Ağacı Derneği!

*Gıda bankalarının **%73'ü** Atık yönetimi yaparak döngüsel ekonomiye katkı sağlıyor.*

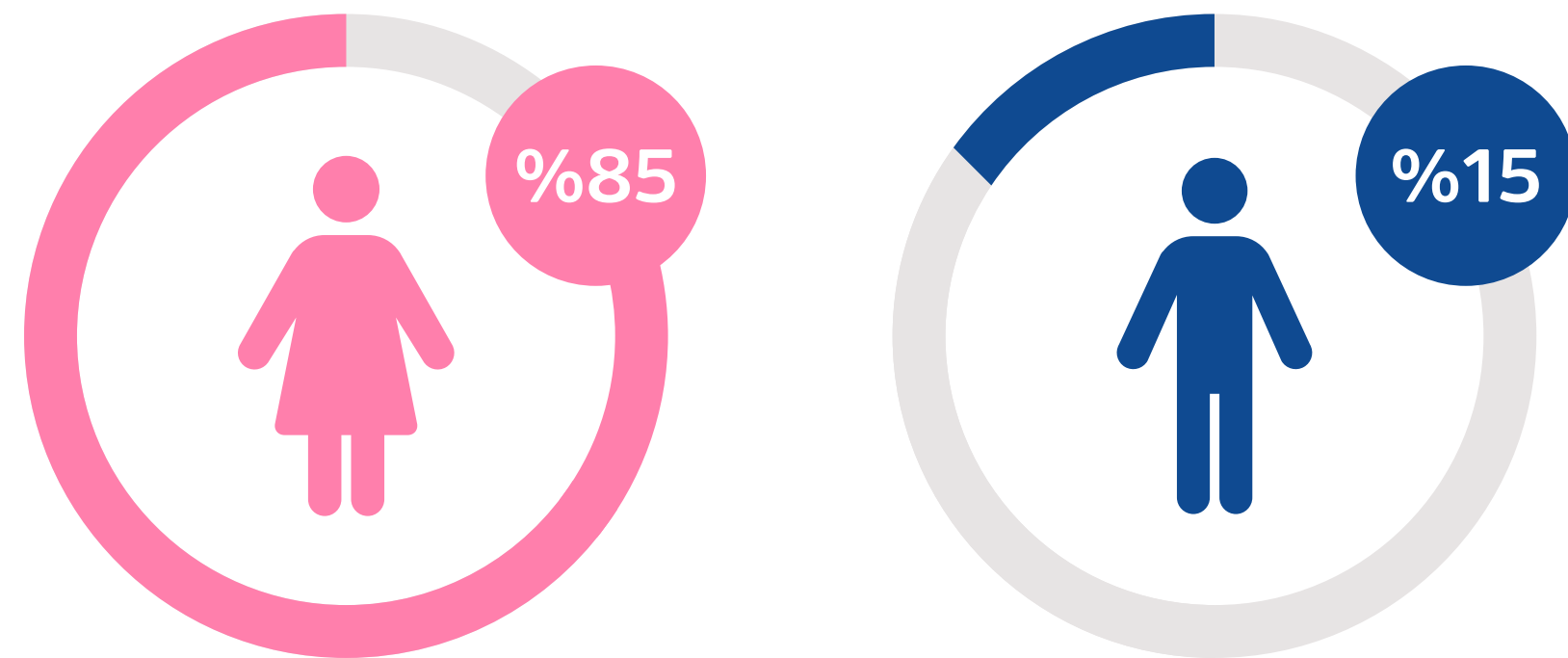
8. Faydalancı Profili ve Sosyal Etki Analizi

Gıda bankaları, sadece ihtiyaç fazlası ürünlerin dağıtım kanalı değil; aynı zamanda toplumdaki sosyo-ekonomik kırılmalıkların en net izlendiği sosyal gözlem noktalarıdır. 2025 saha araştırması verileri, gıda bankalarından yararlanan kitlede cinsiyet ve yaş dağılımı açısından belirgin bir yoğunlaşma olduğunu; "**derin yoksulluk**" kavramının yanına "**yeni yoksulluk**" (çalışan veya emekli yoksulluğu) kavramının eklendiğini göstermektedir.

*Türkiye’de gıda bankalarından
ayda ortalama **2000 hane**
faydalanmaktadır.*

8.1. Yoksulluğun Kadınlaşması!

2025 Gıda bankaları güncel verileri; hanenin gıda güvenliğini sağlama sorumluluğunun kültürel olarak kadın üzerinde olduğunu ve sosyal yardımlara başvuru süreçlerinde kadınları birincil aktör haline getirdiğini göstermektedir. Erkeklerin sosyal yardımlaşma mekanizmalarına başvuru sürecinde çekimser kalmaları da kadınları birincil aktör kılan etmenlerden biridir. Ayrıca, tek ebeveynli yoksul hanelerin büyük çoğunluğunun kadın egemen haneler olması, bu oranı artıran yapısal bir faktördür.

8.2. Yeni Yoksulluk: Emeklilik

Faydalanıcıların yaş profili incelendiğinde, bölgesel olarak farklılık göstermekle birlikte, ağırlıklı kitlenin **40 yaş üstü bireyler ve yaşlı nüfus** olduğu görülmektedir. Ancak 2025 verileri, gıda bankacılığı ekosisteminde yeni bir yararlanıcı grubunun hızla arttığını ortaya koymaktadır: **Emekliler**.

Geleneksel olarak sosyal yardım sisteminin dışında kalan (düzenli geliri olduğu varsayılan) emekliler, artan yaşam maliyetleri nedeniyle gıda bankalarının düzenli yararlanıcısı haline gelmiştir.

Gıda bankacılığının hedef kitlesinin sadece "geliri olmayanlar"dan, "geliri temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetmeyenlere" doğru genişlediğini göstermektedir.

8.3. Kapsayıcı ve Erişilebilir Bir Sistem Olarak Gıda Bankacılığı

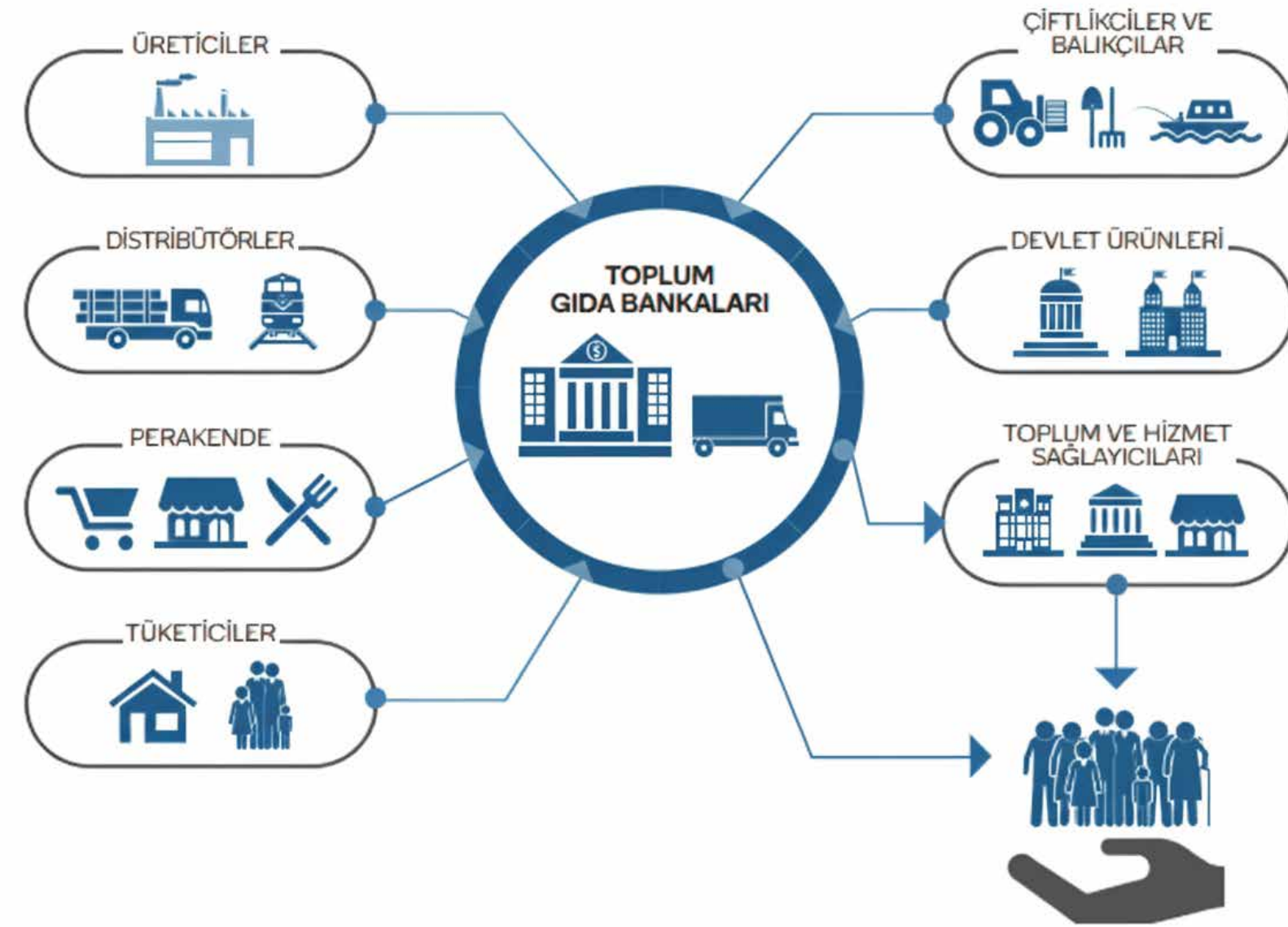
Gıda bankacılığı sistemi faydalanıcıların bağlı bulundukları idari sistemin (yerel yönetim, kaymakamlık, dernek vb.) mevzuatına göre sisteme dahil eder. Kamu kurumlarında sosyal yardımlaşma müdürlükleri ve Sosyal Yardım Bilgi Sistemi (SOYBİS) ile ele alınır. Ancak mevcut pratikler incelendiğinde, "Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı" olma şartının, sistemin kapsayıcılığı önünde bir bariyer oluşturduğu görülmektedir. Saha verilerine göre; Eskişehir Odunpazarı ve Sivas Hayat Ağacı gibi kurumlar mültecileri sistem dışında tutup ilgili kamu birimlerine yönlendirirken; Kayseri Erciyes Feneri gibi bazı STK temelli yapılar mülteci aileleri de kapsama dahil etmektedir. Bu uygulama farklılıkları, gıda bankacılığı mevzuatında "Hiç kimseyi geride bırakmamak" ilkesi doğrultusunda bir standardizasyona ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Sistemin erişim kapasitesi incelendiğinde; bir gıda bankası başış akışının düzenli olduğu dönemlerde aylık ortalama **1.500 - 2.500 haneye** düzenli destek sağlama kapasitesine sahiptir. Bu, hane büyüklüğü ortalamasıyla çarpıldığında, tek bir gıda bankasının ayda yaklaşık **6.000 ile 10.000 bireyin** gıda güvenliğine katkı sunduğu anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte, erişilebilirlik kadar "süreklilik" de kritik bir sorundur. Bütçesi olmayan ve tamamen "Bağışa Dayalı" çalışan kurumlarda yardımın sürekliliği garanti edilememektedir. Bu kurumlarda "ürün geldikçe dağıtım yapılması" prensibi, aydan aya ciddi dalgalanmalara neden olmakta ve faydalanıcılar için "Yardım Güvenliği" (Aid Security) riskini artırmaktadır.

9. Finansal Sürdürülebilirlik ve Tedarik Zinciri

Gıda bankacılığının sürdürülebilirliği, arz ve talep arasındaki dengenin hassas yönetimine bağlıdır. 2025 saha verileri, Türkiye'deki gıda bankacılığı ekosisteminin finansman modelinde yapısal bir dönüşüm yaşandığını göstermektedir. Bu dönüşüm "bağış ekonomisi"nden "satın alma ekonomisi"ne doğru olduğu gözlemlenir.

Saha verilerine göre gıda bankalarının tedarik modelleri incelendiğinde, kurumların %65'i'nin birincil tedarik refleksleri **bağış** almak olduğu bilinirken, %35'inin ise öncelikli olarak **satın almaya** yöneldiği gözlemlenmektedir. Kurumlarda, tedarik süreçlerinde karma olarak satın alma ve bağış sürecini birlikte yürütülmektedir. Satın alma refleksi kamu kurumlarında daha yoğun gözlemlenirken sivil toplum kuruluşlarında bağış operasyonları gözlemlenmektedir. Belediye vb. kurumlar ürün tedariki için satın alım bütçesi yaratırken STK'lar %100'e varan bağış operasyonları gerçekleştirmektedir. Bu durum da farklı kurumların farklı kaynak geliştirme stratejisi belirlediklerini göstermektedir.

Satın alma modelinin artışı gıda bankacılığının temel felsefesi olan "israfı önleme" misyonundan uzaklaşıp 'sosyal market'e dönüşme riskini barındırmaktadır. Sosyal marketler de sosyal hizmet anlayışında kullanılan yaygın bir sistemdir. Fakat gıda bankalarından farklı olarak birincil amaçları ihtiyacı gidermektir. Gıda bankalarında ise israf olmaktan kurtarılan bağış ürünleri yer aldığı için israfın önlenmesi ana hedefine de hizmet etmektedir. İdeal gıda bankacılığı, satın almayı değil, kurtarılan gıdayı (**donated food**) merkeze almalıdır. Sistemleri daha bütüncül ve fonksiyonel hale getirmek için tek bir amaca hizmet eden uygulamalar yerine grift modellerin inşası önemlidir.

9.1 Finansal Kapasite ve Bütçe

Gıda bankalarının finansal kapasiteleri ve operasyonel bütçelerinde ölçek farkları gözlemlenmektedir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi gibi merkez ve şube barındıran gıda bankalarında yıllık 45 Milyon TL seviyelerindeyken yerel dernekler çok daha kısıtlı ve belirsiz bütçelere sahip olmaktadır.

Gıda bankalarının yıllık ortalama operasyon bütçesi
15 Milyon TL

Gıda bankalarının bütçelerinden bahsederken, süreci sadece ürün satın alma odaklı bütçe yönetimi olarak görmemek; tüm operasyonel süreçleri bir bütün olarak ele almak gerekmektedir. Lojistik, personel maaşları, yakıt ve araç bakım masrafları ve depo kiralrı gibi "operasyonel giderlere" kaynak sağlanması gerekmektedir. Fakat nakdi destekte bulunmak isteyen kurumların 'şartlı bağışları' (**Restricted Funding**) sisteme bütüncül desteği engellemektedir. Sistemlerin sağlıklı işlemesi gereken teknik ve idari yapıların beslenmesi de gerekmektedir. Özellikle sivil toplum kuruluşları, ürün alacak bağış bütçesi bulmalarına rağmen; ürünlerin lojistik sürecindeki operasyonel giderleri karşılamak için de ayrıca kaynak geliştirmeleri gerekmektedir. Bu durum operasyonel kapasiteyi kısıtlayan bir yönetim krizine dönüşmektedir. Operasyonel giderlerin desteklenmesi için daha "esnek fon" mekanizmalarının geliştirmesi elzemdir.

Tüm bu operasyonel sorunlara rağmen kurumların %85'i **ürün tedarikini en büyük sorun** olarak görmektedir.

Ekonomik dalgalanmalar ve gıda enflasyonu, hem bireysel bağışçıların alım gücünü düşürmüş hem de kurumsal firmaların stok fazlası bırakma oranlarını azaltmıştır. "Eskiden lojistik sorundu, şimdi ürün bulmak sorun" tespiti, **2025 yılının özeti**dir.

10. Sonuç ve Stratejik Öneriler

"2025 Gıda Bankacılığı Saha Durum Raporu" kapsamında 7 bölge ve 15 ilde 26 gıda bankasıyla gerçekleştirilen saha çalışması; Türkiye'deki gıda bankacılığı ekosistemine çok yönlü ve detaylı bir projeksiyon tutmaktadır. Gıda bankalarının durum tespitini yapmak amacı ile çıkılan yolda sistemsel açıklar da ele alınmıştır. Gerekli politika düzenlemeleri ve mevzuat eksikliklerine de ışık tutarak, sistemin tüm paydaşlarına yönelik tematik başlıklara değinilmiştir.

Saha verilerinden elde edilen bulgular ışığında, sistemin sürdürülebilirliğinin sağlamak, kapasitesini arttırmak ve standartlarını yükseltmek adına temel stratejik müdahale alanları belirlenmiştir.

10.1. Temel Tespit: Ürün Tedariği

Gıda bankalarının %85'i en büyük operasyonel sorun olarak ürün tedarikini işaret etmiştir. Enflasyon ortamında bağışçı reflekslerindeki zayıflama ve yine ekonomik konjektürden kaynaklı yaşanan talep artışı kurumları satın alım yapmaya zorlamaktadır.

Gıda bankalarının **sadece** "Son Tüketim Tarihi Yaklaşan" ürünlere değil; **tarımsal hasat fazlası** ve endüstriyel üretim hatalı ürünlere yönelmesi için bölgesel tedarik ağları kurulmalıdır. Özellikle üretici, yani tarım üretim zincirinin ilk aşamasındaki tedarikin geliştirilmesi için sistematik kapsamlı bir operasyon ağı geliştirilmelidir. TİDER'in 7 ana bölgedeki gıda bankacılığı ağı gücü, üreticiler ile yerel gıda bankaları arasında bir "tedarik köprüsü" kurmak için kullanılmalıdır.

Bağışçı kurumların bağış yaptıkları ürün kadar **vergi muafiyeti** sağlanacağı bilgisi yaygınlaştırılmalı ve bağışa teşvik edilmelidir.

Üretici, toptancı, perakendeci gibi ürün tedariki sağlayan tüm birimlerin bağış yapabileceği bilgisi yaygınlaştırılmalıdır.

Ticaret ve Sanayi Odaları ile daha sistemsel iş birlikleri kurulup en küçük işletmeden global firmalara kadar tüm kurumların bağışçılık ekosistemi ile tanışmaları sağlanmalıdır.

Kurumlara bağış kültürü **kurumsal sosyal sorumluluk** faaliyeti olarak entegre edilmelidir.

Merkez bir depodan yürütülen, ulusal çapta ürün dağıtımı yapılan bir bağış operasyonu da oldukça değerlidir. Ancak bir bağışçı kurumun, bulunduğu lokal bölgedeki gıda bankalarına öncelik vermesi; bölge ihtiyaçlarının karşılanmasına ve unsurlarıyla birbirini destekleyen bir şehir ekosistemi oluşmasına ciddi katkı sağlar. Ayrıca, **lokal bağış** sürecinin getirdiği lojistik avantajlarla birlikte, zamandan ve maliyetten büyük oranda tasarruf sağlanır. Bu doğrultuda, lokal bağış kavramı için farkındalık yaratılması ve bağışçı kurumların bu konuda bilgilendirilmesi çok önemlidir.

10.2. Altyapı Yatırımı

Sahadaki araçların %60'ının frigosuz olması, taze gıda bağışlarının aktif ve verimli olmasını engellemesi ve besin değeri yüksek ürünlerin israf olmasına neden olmaktadır.

Fon kaynakları ve hibe projelerinde öncelik; "daha fazla gıda kolisi almak" yerine, **"Soğuk Hava Deposu ve Frigolu Araç"** alımına verilmelidir. Lojistik altyapısı güçlenen bir gıda bankası, bağışçı firmalar nezdinde "güvenilir partner" statüsüne yükselecek ve bağış akışı kalıcı olarak artacaktır.

10.3. Operasyonel Kapasite

Sistem aynı bağışların yanı sıra nakdi bağışlarla da sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Fakat gelen nakdi bağışların ürün satın alma ya da gıda kolisi yapma odaklı "şartlı bağış" olması operasyonel giderlerin karşılanmasında sorun teşkil etmektedir.

Bağışçılara yönelik iletişim stratejisi değiştirilmelidir. "Bir koli bağışla" söyleminin yanına, **"Sistemi yaşat"** söylemi eklenmelidir. Kurumsal bağışçılar, bağışın belirli bir yüzdesinin (%10-15) operasyonel giderlerde (lojistik, İK vb.) kullanılmasına izin veren esnek fon modelleri geliştirmelidir.

10.4 Veri Yönetimi ve Takibi

Kurumların %65'inin manuel yöntemlerle yönetildiği bir ekosistemde, toplam etkiyi ölçmek ve mükerrer yardımları önlemek imkansızdır.

TİDER'in geliştirdiği "Destek Bulut" dijital veri tabanı gibi bağış ve bağışçı ilişkilerinin takip edildiği ortak bir sistem entegre edilebilir.

10.5. Politika ve Mevzuat Önerileri

Saha analizleri, Türkiye'deki gıda bankaları arasında operasyonel, kalite, hizmet standartları açısından derin uçurumlar olduğunu göstermektedir. Gıda bankalarının fiziki şartları, operasyonel kapasiteleri, kaynaklara erişimleri ve ihtiyaçlara cevap verebilme kapasiteleri bölgesel olduğu kadar sistemsel eksiklerden de kaynaklanmaktadır.

Gıda bankacılığı ekosisteminin asgari şartlarını belirleyen prosedür ve mevzuatların hazırlanması gerekmektedir. "Gıda Bankalarını" tek elde denetleyen, takip eden ve sistematik bir şekilde işlemlerini sağlayan çatı bir kurum, kuruluş ve birimin oluşturulması gerekmektedir.

Bağışçı kurumların vergi muafiyetlerine yönelik kampanyalar kanun yapıcılar tarafından yaygınlaştırılmalıdır.

TİDER'in Türkiye'de Gıda Bankacılığı Ekosisteminin 2025 vizyonu, insani yardımı odağına alarak sadece karnı doyuran değil, insan onurunu koruyan, veriye dayalı yönetim sağlarken israfı kaynağında önleyen profesyonel bir yapıya dönüştürmektir. Bu dönüşüm; yerel yönetimlerin sahadaki gücü, karar verici mekanizmaların politika destekleri, sivil toplumun esnekliği ve kaynaklara erişimi ve özel sektörün kaynaklarının **döngüsel ekonomi** prensipleriyle birleştirilmesi mümkün olacaktır.

temelihtiyacdernegi

tidersosyal

tidersosyal

tidersosyal

Temel İhtiyaç Derneği - TİDER

temelihtiyacdernegi

www.tider.org

info@tider.org